

ORADEA-MARE (N.-VĂRAD)
11 februarie st. v.
23 februarie st. n.

Ese in fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 7.

ANU LXXXI.
1895.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe 1/2 de an 5 fl.
Pe 1/4 de an 2 fl 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Bilet de corespondență.

(Fine.)

Se aședă din nou la mäsă. George törnă vin și se uită pe furiș la Elisa. (A parte.)

„Unde s'o fi dus ea ađi cu tramvaiul?” (Tare.)

— Eliso, diceai eri că ađi ai să te duci la croitorésă; ai fost?

Elisa tae o bucată de pui.

— Nu dragă; o să-mi aducă dënşa mâne rochia.

George rođënd o aripă de pui:

— Mama ta ce face? Nu te-ai dus cam de mult

pe la dënşa.

— O să mergem mâne, decă vrei, împreună.

(A parte.) N'a fost nici la mă-sa, nici la croitorésă! Ciudat! (Tare.)

— A vinit cineva ađi pe la tine?... A! uitasem: Mirinésca și Protopopésca! Ce mai diceau? Singure s'au dus?...

— Se 'ntelege! Nu cumva eră să le petrec eu?

— Va să dică tu ai stat tótă diulica acasă?... Mititica!

— Se 'ntelege! Unde eră să me duc?

(George a parte.) Minte! Trebuie să fie ceva la mijloc. Nu cumva?... Mai șcii. Și a luat-o înainte, ca să n'o întreb eu. A d'astea mi-ai fost? Poi stăi decă e vorba așa... (Tare.)

— Uite de ce te-am întrebat:

Șcii că m'am întâlnit ađi cu Pretorian; a! nu ți-am spus! Și inchipuește-ți nebunul eră in stare să parieze cu mine că te-a vëđut pe tine într'un tramvai.

— Pe mine?... Ce a inebunit?... Tu șcii fôrte bine cât desgust am eu de tramvae... A! mi se pare că vrei să glumești unde ai fost tu ađi cu tramvaiul?

— Ba vorbesc fôrte serios.

— George! pentru Dđeu! te întreci cu gluma.

George se scólă dela mäsă și trënțește șervetul.

— Eliso! tu imi ascunđi mie ceva. De ce nu mărturisești, cum am făcut-o și eu adineauri, că ai fost ađi cu tramvaiul? Ce ai să pierđi? Nu 'ntelegi că tăcënd imi faci mai reu?

— Decă n'am fost? cum vrei tu să mărturisești?
— Dar eu cum am mărturisit?... A! stăi! Am găsit un mijloc bun ca să me conving decă tu ai eșit ađi séu nu.

— Care?

— Să întreb servitóra! Ea de sigur că șcie.

— A! ce idee!... Vrei să me espui la controlul servitóra?... Și afară de asta, nu ți-ar puté spune nimic, căci ađi după dejun am trimes-o la mama ca să-i dea ajutor să se mute.

(George a parte.) A depărtat servitóra ađi! de sigur că me înșelă. (Tare.)

— Eliso! ai un amant!

Elisa sare in sus speriată.

— George!... ai inebunit?...

— De loc! Sânt convins că me înșeli! Ađi ai fost cu tramvaiul și ascunđi acésta; depărtezi și servitóra ca să n'ai mărtori care să te acuse; ba ce e mai mult, me pui pe mine să-ți mărturisești că am fost cu tramvaiul, pe când in realitate tu erai aceea care ai fost.

— George! Dar imi faci reu!... Ți jur pe ce am mai scump că n'am eșit din casă.

— Atunci ai fost eri?

— Dar n'am fost nici odată cu tramvaiul!

— Nu e adevărat! am și probe că ai fost cu tramvaiul... Ce caută biletul de tramvai in busunarul teu?

— Dar acela e biletul teu. A căđut adineauri când ai scos batista. Nu mi-ai spus și tu că ai fost ađi cu tramvaiul?

— Din busunarul meu nu putea să cađă, căci eu n'am pus de trei luni piciorul in tramvai.

— Dar ce spuseși adineauri?

— Am mințit! Vream să vëđ decă ai să mărturisești că ai fost cu tramvaiul. Și pentru că te ascunđi, atunci imi dai să înțeleg aceea ce trebuie să înțeleg... Și acuma când ești strinsă cu ușa, găsești că e mai ni-merit să arunci biletul pe conșciința șermanului meu busunar. Nu se trece!

— Asta mi se pare mie că e prea mult!... Tu

DR. EMIL BEHRING
inventatorul serului antidifteritic.

vii cu biletul in busunar, te 'ntreb decă ai fost ađi cu tramvaiul, te ascunđi intei și pe urmă mărturisești; acuma zor nevoe că am fost eu cu tramvaiu și că biletul e al meu! ori ce s'ar đice, dar asta e prea prea!

— Dómnno! Eu ți-o mai spui inc'odată, decă vrei să me înțelegi: n'am fost cu tramvaiul! Biletul e al dtale! De gēba vrei să me incurci. Asta dă de înțeles mult.

— Ce dă me rog de înțeles?

— Aceea ce se pôte înțelege in asemenea impregiurări: că ai un amant!

— Eu?

— Ei da, dta! Decă n'ar fi astfel, atunci mi-ai mărturisí fără incungiur, unde ai fost cu tramvaiul?

— Đi mai bine că dta ai o amantă, căci biletul a căđut din busunarul dtale.

— Înțelegi dómna, că in urma acestui scandal, noi nu mai putem trăi impreună.

— Se 'nțelege că nu mai putem! (Plânge.) Am cređut că ești un bărbat model, și când colo!...

— Dómna! nu permit insulte. Și-mi pare că decă ar avé dreptul cineva să se plângă, acela aș fi eu... Mi-ai necinstit numele.

— Te rog nu me insultă... Decă voești, ne putem despărți!... M'am săturat!... Decât o astfel de vieță, mai bine lipsă!

— Cred și eu! Și chiar de ađi te poți duce la mama dumitale unde am să-ți trimet lucrurile și zestre!... Ah! Dómna! me faci să am oróre de femei de acum inainte... Cine și-ar fi inchipuit vr'odată ca dta. care te credeam model de virtute, să faci astfel de lucruri?

— Eu cred că s'ar potriví mai bine decă ai vorbi de dta astfel. Eu sânt nevinovată, domnule, de cele ce-mi impuți!

— Ba eu, dómna, sânt nevinovat. Uiți că biletul e in busunarul dtale?

— Dta uiți că l'ai avut?

— Dómna!?

— Domnule!?

Își intorc spatele și se plimbă furioși.

Dómna se decide să plece.

— Plec domnule! Și n'am să mai calc in casa dtale, câte đile voi avé.

— Acésta o doresc și eu

— Și n'am să mai me impac; s'o șcii și asta.

— Poți fi fără grije... N'am eu plăcere să țin in casă pe o femeie care face lucruri pe ascuns de bărbatul ei. (A parte.) Mi se pare c'am fost cam aspru cu dēnsa?... Dar nu e vina mea. De ce nu mi-a spus unde a fost ađi cu tramvaiul?

(Elisa a parte.) L'an: supērat cam mult! De! cine-l pune să aibă amante?

— Plec domnule.

— Plec și eu pentru că aci am să me inăbuși.

Se imbracă amēndoi. In acel moment intră Mușetescu fōrte repede. Amēndoi când il vēd, se reped la dēnsul și-l ia de câte un braț.

— Ah! Mușetescule! Sânt nenorocit! Inchipuesce-ți dragă că nevēsta mea me inșelă.

— Ba dēnsul me inșelă pe mine.

— Are un amant!

— Are o amantă!

— Se duce cu tramvaiul la dēnsul.

— Se duce la dēnsa cu tramvaiul.

— Ian stați frate! Cine are un amant și cine o amantă?

— Dumnealui!

— Ba, dumneaei.

— Aveți probe?

— Se 'nțelege!

— S'ascultăm.

— Dómna s'a dus ađi cu tramvaiul.

— Cum s'o dus? Dór par că dneaei avea oróre de tramvae?

— Nu e adevērat! Dnealui a fost ađi cu tramvaiul!

— Biletul nu e in busunarul dtale?

— L'am luat după ce a căđut din busunarul dtale.

Mușetescu atunci înțelesese totul. Vēđu cu părere de reu că gluma lui luase proporții prea mari.

Dar ce-l adusese pe dēnsul așa de repede erá că pe colțul biletului scrisese adresa unei femei care-i dăduse pentru séra aceea un randevu și-i uitase adresa; așa că acum vinise să-și ia biletul, inse vēđu că lucrurile se incurcaseră reu, așa că numai poftă de ris n'avea, după cum își inchipuise. Se gândi să procedeze cu tactică. Să-i impace, dar fără să-i lase supērași pe dēnsul.

— George! pot vedé și eu biletul teu?

— Eu n'am nici un bilet. Adreséză-te la dna, dneaei o fost cu tramvaiul.

— Atunci dna o să aibă bunătatea să-mi dea biletul dneaei?

— Biletul meu! Dar eu n'am nici unul. E al dlui! poftim.

Mușetescu se uită repede la colț. (A parte.) Strada Rotarilor 56. Bun. (Tare.) Ei bine, domnule și dómna, biletul nu e nici al dtale, nici al dnealui.

— Dar atunci?

— E al meu

Amēndoi: — Al dtale?

— Pot să ve aduc ca martor pe conductorul care mi l'a vēndut ađi la ora 3 și 5 minute in strada Dobanților.

— Dar atunci ce-o căutat in busunarul bărbatului meu?

— Ce-a căutat in busunarul nevetei mele?

— Fōrte simplu. Inse mai nainte promiteți-mi că n'o să ve supērași pe mine.

— Să vedem de ce e vorba.

— Ascultați. Tu șcii George, că eu când am vinit cu tine, mi ai spus pe drum că nevēsta ta e peste mēsură de gelosă. Și că ți-a pus condiție când te-ai insurat ca să nu te sui in tramvai din causă ca să nu te uiți mai mult la o femeie. Mi-a vinit o idee. Dar am voit numai să glumesc. Pe onóre, nu mi-am inchipuit că lucrurile au să ajungă aci.

— Și...

— Și ți-am virit biletu acela in busunar.

— Mie?

— Ei da. Tu când ai scōs batista, a căđut jos; nevēsta ta l'o vēđut și restul acum il șcii mai bine decât mine.

— Juri tu că tot ce spui e adevērat?

— Pe onórea dtale, astfel s'au petrecut lucrurile? adăogă Elisa.

— Da, jur, și pe onórea mea.

Soții se uitară cu drag unul la altul.

— George!

— Eliso!

Se îmbrățișeză!
 După câteva momente :
 — Va să ȳică nu eră al teu biletul?
 — Nu, Dne fereșce! și nici al teu?
 — Se 'nțelege!
 — Ei dar pe mine o să fiți supărați.
 — Eu nu, căci am să-mi iubesc mai mult nevêsta de aci înainte.
 — Nici eu, pentru că n'am să mai flu gelosă și dau voe bărbatului meu să se ducă ori unde ii va plăcê cu tramvaiul și s'aducă câte bilete o pofti.
 — Ah! Eliso! dar ce vorbe ț-am mai spus?
 — Dar eu?
 — Iértă-me!
 Se îmbrățișeză.

GR. MĂRUNȚEAN.

Cimitirul.

Precând in ȳori natura voiósă se deștéptă,
 Lăudând prin mii de glasuri pe bunul creator,
 Spre cimitirul pacinic adeseori me 'ndréptă
 Simțiri de venerare cu sincerul meu dor.

De liniștea profundă, ce peste tóte zace,
 Atunci de-odată 'n suflet eu tainic me cuprind,
 Noianul cald de lacrimi din ochi mi se desface
 Și inspre cripte scumpe eu brațele le 'ntind.

Degéba viu se sbate ca pasêrea 'n peire
 Un sentiment in mine, când îmi mai resgândesc,
 Că strîns și tare légă neschimbătórea fire
 De legile ei aspre, ce este pământesc.

O flori de pe morminte, sînțe 'ncântátóre,
 Prea iute vi se stînge primăvêrosul trai;
 Perđend junia vóstră plăcut-mirosítóre,
 Cădeți blând spulberate chiar și 'n seninul mai.

Ca voi și omenirea se duce tot din lume
 Arare după-o viétă trăitá cu noroc,
 Căci mórtea e aicea menitá să sugrume:
 Să depártéză unii spre-a face altor loc.

Cum plécă colo palmii jos crengile 'nverđite
 Pe tristele locașuri, ce stau in lungul șir!
 Dormiți la linul frémêt, voi umbre ostenite,
 Adevêrat repaos e numa 'n cimitir....

T: BOCANCEA.

Cugetări.

Dorința d'a meritá laudele ce ni se aduc, forti-
 ficá virtutea nóstră; iar cele ce se dau spiritului, valo-
 rei și frumuseței, contribue a le mări.

Virtutea dispare indată ce voești a o arătá.

Nu e destul să te căești de reul ce ai făcut, mai
 trebuie să te căești și de binele ce nu l'ai făcut.

Décă șcii să te respecti, nimeni nu te póte face
 să roșești.

Copilul nimênui.

Dramă in patru acte de *Alfred Touroude.*

(Urmare.)

ACTUL IV.

O odaie la Armand.

Scena I.

Armand, Salvoys, Un martor.

Salvoys (la mésa din stânga) Poți contá absolut pe mine.

Armand (in picióre, in dosul mesei.) Me înțelegeți bine, nu-i așa?

Salvoys și Martorul. O! prea bine!

Armand. Aici nu e vorba de-o simplă afacere cum se obișnueșce adeseori; nu voi să ve rămâie nici cea mai mică indoicelă: acest duel nu se va opri la prima sbucnire de sânge; chiar rănile grave nu vor puté să-l intrerupă: trebuie să mERGă până la capêt. Când voi fi intins pe câmp, cu peptul străpuns, voi să pot trage încă atâta timp cât îmi va mai rămâné puterea de a ridicá un pistol; așa voesc!

Salvoys. Fie. (*Se scólă*)

Armand. Mulțumesc. (*Scobórá la drépta.*)

Martorul (urmându-l.) N'aveți óre-cari dispoșiuni particulare de indicat?

Armand. Un duel pe mórte, iată tot ce voesc, amênuntele pușin me impórtă, și primesc ori ce veți hotári.

Martorul. Prin urmare trebuie să cerem numai decât lupta cu pistolul?

Armand. Da, pistolul este cel mai sigur; poți trage cu el chiar când ești grav rânit.

Martorul. Poți fi sigur că...

Scena II.

Aceiași, Un lacheu, apoi Maximilian și Lacheul.

Lacheul (intindénd doue cărți.) Domnii aceștia in-
 trébă decă-i primiți.

Armand. Maximilian Duteil, Gustave Lebrun...
 Da, spune dlór să vie. Dar pe nimene altul să nu mai lași.

Salvoys (după ce ese lacheul) Aceștia sânt marto-
 rii lui Robert.

Armand. Da, ei sânt. Nici o transacțiune, ve rog.
 (*Intră Maximilian și Lebrun*) Fiți bine veniți dlór! ve așteptam cu nerăbdare.

Maximilian. Ne-am cam intârđiat, ce-i dreptul.
 Dar ne veți iertá de-o greșelá fără de voia nóstră. In-
 strucțiunile amicului nostru ne-au pricinuit acésta intâr-
 điere.

Armand. N'aveți nevoie de nici o scusă. Iată mar-
 turii mei: ve cunoșceți, cred; căci i-ați intéltnit mai de
 multe ori. — Prin urmare pot să me retrag. (*Salută
 și ese*)

Scena III.

Salvoys, Maximilian, Lebrun, Martorul, apoi Armand.

Salvoys. Ședeți, ve rog. (*Toți șed.*) Dvóstre dlór,
 șciți că noi reprezentăm pe insultat.

Maximilian. Amicul nostru, dl Duversy, cu tóte

că ar ave încă multă materie de discuțiune, consimte a ve lăsa tôte drepturile insultărilor; el se pune cu totul la dispozițiunea dvóstre.

Salvoys. Singurul punct ce ar puté să ne desbina este gravitatea luptei.

Maximilian. Nu șciu dorințele dvóstre, séu mai bine đis dorințele dlui Bartin, dar noi avem ordinul espres de a nu primí decăt un duel pe mórte.

Salvoys. Intocmai asta e și misiunea noastră. Dl Bartin alege pistolul.

Maximilian. Fie.

Salvoys. Se va da foc la 20 de pași; armele vor puté fi încărcate din nou, decă, după trei glonți schimbăți, se va mai puté continua lupta, distanțele vor trebui să fie reduse pe jumătate.

Maximilian. Da, și duelul nu va puté încetá decăt prin absoluta imposibilitate a unuia de a mai întrebuința arma. — Locul duelului, unde ve va plăcé. Tôte celelalte condițiuni, clientul nostru le acceptá fără nici o discuțiune. — Totuș, dl Duversy ve cere un lucru fórte delicat, și sântem siguri că dvóstre ve veți înțelege destul de bine, — ve cere favórea ca acest duel să se facă după câteva đile.

Salvoys. Nu înțelegem...

Maximilian. O Dómne! amicul nostru cere o îngăduielă de câteva đile, timpul de a indepliní o datorie sacră.

Salvoys. Vedeți că cazul acesta e cu totul straniu... ar trebui ca ănsuș dl Bartin...

Maximilian. Atunci, binevoiți a đice amicului dvóstre, că noi primim condițiile sale, că totul este regulat, dar că eu, personal, aș avé să-i fac o cerere...

Salvoys. Cu plăcere. (*Merge spre fund.*) Armand, vino te rog. (*Armand intră.*)

Maximilian (repede.) Iértă-me dle; dar sânt însărcinat pe lângă dvóstre cu o misie delicată. Amicul meu, dl Duversy, n'a gândit că i-ați refúsá timpul de a indepliní o datorie, și eu vin să ve cer...

Armand. O amânare?

Maximilian. Tocmai. E un lucru prea simplu de a îngăduí, celui ce va să-și rișce viéta, să-și indeplinească o datorie sacră mai întei.

Armand. E un lucru prea simplu, điceți?

Maximilian. Șciți, cred, la ce datorie fac eu alușiune, și sânt sigur deja că...

Armand. Șciu, înțeleg și refús.

Maximilian. Cum? dar gândește-te la faptul ce Robert vré să indeplinească, și nu refúsá amicului nostru satisfăcțiunea, suprema póte, de a face bine... și

Armand. E ridicul, și refús. Spuneți-mi, ve rog, cine este acel care a trăit astfel încât să póta fi gata la totul? S'a gândit el mai întei decă s'ar puté bate, înainte de a me insulá așá de grosolan? Nu! — n'am poftă tocmai eu să remân cu injuria pe spinare, și voi ca acest duel să se facă in timpul ordinar obiănuít.

Maximilian. In locul dvóstre, dle...

Armand. Nu am nevoie de sfaturi... Puteți spune amicului dvóstre, că refús și că nu-l sfătuesc să se impotrivescă mai mult la voințele mele! Și pentru ca să înțelágă mai bine că voința mea este nestrămutată, îi veți spune încă și acesta: Șciu ce datorie voeșce el să indeplinească: vré să se însórecu întreținuta lui și să-și legitimeze copilul. Ei bine! nu voiesc ca el să facă una ca asta, pe cât timp voi trăi eu. Injuria ce mi-a aruncat-o in față trebuie să pice asupra copilului seu! De óre-ce el crede că bastađii sânt atáta de miserabili, îmi place ca și fiul lui să fie un bastard, și fiți siguri

că va fi! Sânt tot atât de sigur, pe cât sânt sigur că trăesc, și că ve vorbesc, că-i voi trimete glonțul meu in mijlocul pieptului seu! Să-și ia điva bună dela orice speranță: furia mea e din cele ce nu se pot nici potolí, nici aliná... Neputénd să-mi păstrez nici ilusiunile nici speranțele mele, nu păstrez nici măcar o urmă de milă. Ne vom bate de mórte, mâne diminéță, unde vei voi cum vė va plăcé, dar numai decăt mâne, — și de mórte!

Maximilian. E crud de tot, dle; totuș nu ve pot obiectá nimic. Robert singur trebuie să ve respundă, de óre-ce lucrurile au vinit până in punctul acesta.

Armand. Să se grăbescă dar, și nu se mai codescă de loc, căci dealtmintrelea il voi silí eu să... (*Cătră lacheul ce intră*) Ce mai e? Am spus că nu primesc pe nimeni!

Scena IV.

Acciași, lacheul, Duversy.

Lacheul. Iertare dle, dar acéstă persónă a stăruit atât...

Armand (luând carta.) Tatăl seu! Ah! introdu-l.

Duversy (intrând.) Ve cer iertare, dle, că intru aprópe făr de voia dvóstre; dar am a ve spune lucruri fórte grave și fără cea mai mică întârđiere...

Armand. Fie, dle. (*Celoraltăți.*) Sper că me veți iertá, dlor. Ve rog să nu întârđiați a ve renturná cu respunsul hotărít.

Maximilian. Totuș...

Armand (incet lui Maximilian.) Dă-mi voie să-și spun că dta ești străin cu totul la ceea ce se petrece între dl și mine și că aștept un respuns dela dvóstre.

Maximilian. Fie, dle. Domnule!... (*Ese cu Lebrun.*)

Armand. Și dvóstre dlor, faceți-mi plăcerea de a nu ve indepártá. (*Salvoys ese cu martorul.*) Bine voiți a sedé, dle.

Duversy (a parte.) El trebuie să fie!

Scena V.

Armand, Duversy.

Armand. Iată-ne singuri, dle, ce aveți a-mi spune?

Duversy. Dvóstre trebuie să pricepeți care póte fi ținta visitei mele cu tôte ordinele ce le-ai dat mai adiniorea. O! nu ve blamez nici de cum. Nu șciți inse ce cuvinte v'aș puté spune. Credeți mai întei, că eu vin să vorbesc pentru un fiu, — și că numai din întemplare am luat cunoșcínță de cérta dvóstre.

Armand. Șciți cel puțin afacerea intrégă, și nu-velistii v'au spus gravitatea insultei?

Duversy. Da, dle, cunosc acéstă insultă și blamez pe fiul meu de o asemenea uitare a bunelor cuviinți.

Armand. Înțelegeți dar că eu nu pot da decăt urmări grave acestei grave afaceri. Astfel e făcută lumea, că cu cât o nenorocire este mai fără de voia noastră, cu atât ea-și ríde de noi mai mult. Sânt un bastard... da! Judecând bine lucrurile, acéstă insultă cade pe un alt obraz, nu pe al meu; dar eu n'aș puté trăi liniștit, decăt cu condițiunea de a impune tuturor gurilor, decă nu respect, cel puțin tăcere. Cel întei batjocoritor nepedepsit, va fi urmat de o sută alții. Îmi trebuie o reparație care să pironescă insulta pe buzele batjocoritorilor!

Duversy. Fără indoilă, dle; dar fiul meu recu-

Yum-Yum o frumuseță japoneză.

nóșce in sine greșela ce a făptuit, el simte că un asemenea cuvânt a fost nedemn de dta și de el; de n'ar fi vorba dar decât de o pricină banală in această afacere, opiniune, joc, glume, cred că cu cea mai mare iuțelă v'ați preface in cei mai buni amici din lume. Din nenorocire mi s'a spus de asemenea, de unde vine această certă: e vorba de-un amor. Eu unul, nădăjduesc că acest amor nu e de felul celor ce atrag numai uri nealinate după ele; dta faci parte dintr'o lume unde se judecă femeile după dosarele prea drept vorbitoare, pentru a bănuși că n'ai judecat pe întreținuta fiului meu după drépta sa valóre: o femeie cădută, asemenea celorlalțe in căderea ei, e curând asemenea lor in nebuniile ei! Proba că judeci și dta tot așa e, că n'ai întreținut contra ei decât tertipurile obiceiuite in lumea femeilor ușóre.

Armand (repede.) Am greșit, — o mărturisesc

Duversy. Dar, o Dómné! nu cercă a te mai desvinovăți! Dta ai arătat prin aceea faptă, rëndul ce această femeie avea in stima dtale, și îți mulțumesc chiar de ceea ce-ai făcut! Opiniunea unui om ca dta, trebuie să deie de gândit chiar celor mai aprinși, chiar celor mai orbi. Prin această îți spun, că nu-mi pare de loc reu, că ai arătat fiului meu ceea ce gândești de o asemenea personă.

Armand (nervos, sculându-se) Domnule! . . . imi pare reu că nu pot să ve aprob. Am un aer crud. Me puneți intr'o situație grea . . . Dar totuș nu voi să mințesc: Imi trebuie un duel! — Dealtmăntrelea ve înșelați in proiectul ce păreți a-l avé; fiul dvóstre nu se va invoși nici odată să-mi facă scuse . . .

Duversy (in picioare.) Stărui in cuvintele mele, dle. Dta nu ești atât de curat pe suflet pentru ca să nu trebuiască să arăți óre-care domolire.

Armand. Eu?

Duversy. O! nu-ți mai vorbesc acum de modul cum te-ai purtat cu acea femeie, — nu . . .

Armand. Destul!

Duversy. Dar încă . . .

(Va urmă.)

N. A. BOGDAN

Proverbe.

Bagă bine de sémă, când e vorba de bani, de afaceri și de femei. (Românesc.)

*

Cine-și mânjeșce mânilé in sânge, mai apoi le spélă cu lacrimi. (German.)

*

Prostul nu șcie de ce ride. (Francez.)

*

Să te ferești de omul prea tăcut. (Turcesc.)

*

Femeia care șcie să tacă, șcie mai mult decât un invěțat. (Arab.)

*

Vai de casa cu mulți stăpâni. (Rutean.)

*

Cismarul judecă pe om după încălțăminte, pălărierul după pălărie, hăinarul după haine. (Francez.)

*

Vulturul nu sbórá după mușce. (Italianesc.)

*

Găina care cârte séra, nu face oué. (Românesc.)

Copila 'n rugăciune.

Stă copila 'ngenunchiată sub icóna Maicei sfinte,
Este albă ca și-un ânger, e curată ca și el;
E cu ochii cătra ceruri, ruga-i sfântă și ferbinte
De pe buza-i tremurândă, sbórá lin și 'ncetinel.

Pêrul despletit și móle ca o haină de mătasă
I se 'ntinde peste spate, i ajunge la pământ!
Iar cu rașele ei blânde luna-a noșilor crăesă,
Sărutându-i alba față — o desmiérdă suridënd

Și-i atâta de frumoasă, și-i atât de 'ncântătoare!
Și de dor i bate peptul, ochiul ei e plin de foc,
Când cu mânilé 'nălțate, cu privirea rugătoare,
Ea își cere dela ceruri o vieță cu noroc.

Și se rógă, și se rógă cătră Maica Precurată
Și cuvinte nențelese de pe buză-i sbor mereu;
Dar . . . de-odată lacrimi calde cad pe față-i intristată,
Cine șcie-a ei durere?! Numai ea și Dumneșeu!

EMILIU SABO.

Pintea vitézul.

DE ION POP RETEGANUL.

IV.

Gar dl Vasiliu Vaida, in nrul 38 al „Gutinului“ din 1889 ne dá următórea notiță istorică, care, ca și a dlui Nicolau Nilvan, face multă lumină relativă la vieța acestui om neinfricat de sbirii acelui timp:

Mórtea lui Pintea Vitézul.

Baia-mare, unul din cele mai vechi téguri ale țerii, la a. 1142 de cătră regele Ungariei Geza II, colonisată cu sași, numită in actele publice de pe la anul 1329 civitas de rivulo dominarum, ceva mai târziu: rivulus, rivali dominarum, rivulinum . . . vestită prin minele de aur din délul crucii sub care zace intins orașul, imprejmuită dinspre méđăđi de fostul Chior, dinspre sóre-apune de țera Oașului, dinspre méđănópte de românescul Maramurësh, rëcorită dinspre sóre-rësare de bórea bétrânului Gutin, — este de óre-careva interes istoric pentru noi români.

La an 1469 regele Ungariei Mathia dá voie cetățenilor, că de óre-ce tégul este jignit prin cutrierările Valachilor din Muntenia — să-și întărescă orașul cu șanțuri și clădituri de fortificațiune; — la an. 1492 Dragffy de Bélteg, mlădiță a unei vechi familii românești, întentéză proces tégovenilor pentru niște păduri, in parte a și eșit invingător; — la an. 1571 oficiantul dela mine (băi) Andrei Findeisen, relatéză că minele nu se pot cultivá, pentru că hoștiile și furțișagurile românilor sânt in această privință mare pedecă; — la an. 1488 principele Ardealului, Sigismund Bathori esarendéză baronului F. Herberstein pe vreme de trei ani minele din Baia-mare, Baia-spie, Capnic și Lăpuș pe suma de 33140 taleri sub condiția nu cumva să vendă aur nebătut românilor din Muntenia; — la an. 1703 Pintea Vitézul, un hoț român, ocupă cetatea Baia-mare. — Pentru că întâmplarea din urmă ne pri-

veșce încătvă mai apröpe — cãdënd ea la începutul vécului XVIII, — și pentru cã — încã șcim — istoricii nostri nu s'au ocupat de ea, sã o reinproșpëtãm.

Ungaria pe la începutul secolului XVIII gemea sub sãrcina grea apësãtoare a unor consecințe fatale. Maghiarii priviau cu ochi induiosași cum li s'au rãpit rënd de rënd de cãtrã Leopold I, drepturile strãbune. Poporul de rënd suferia amar sub greutãțile publice, cum erau soldașii simbriasi etc., și sta lipsit de ajutor și pãrãsit de aristocrație și de nobilime. Românii? ei încã nu se bucurau de o sörte mai bunã, ba adese nu se bucurau nici de inlesnirile de cari aveau parte frații lor maghiari; aci sbiciul domnului de pãmënt svëcniã și mai usturiu, bietul iobagiu român munciã din greu din albul ñilei pãnã in amurgul serii și abiã avea cu ce sã-și ustöie fõmea, mulți dintre — domnii — romãni treceau in taberã strãinã, nime nu erã sã apere dinaintea legii pe țëranul nostru dela sate, — sã nu ne mirãm, decã flãcãii trupeși și frumoși ca brađii-iși lã-sau casa și mësã, sapa și plugul și eșiau — la hotare — și margine de pãduri — ca sã-și facã ei de ei dreptate, cum Pintea și alții și alții își fãcuse. Se mai mãriã amãrãciunea prin tãrirea cu sila la sf. unire. Documentele contimporare cu un glas ne mãrturisesc, cã unirea in multe locuri s'a lãțit cu sila, cu arma. Astfel in pãrțile marmãțene, in țëra Oașului, in Sãtmar, cãlugãrul Esau, grec din Trebisondes, adus din Roma deodatã cu Ioan Iosif Camellis, episcop grec din Sebastopol, de cãtrã primatele Kollonich,* — a propagat unirea unde erã trebunțã și cu puterea armei. Amãrãciunilor ivite din unirea cu sila nu s'a pus capët in țëra nici chiar pe la anul 1761; așã „Memoarele“ lui Rettegi György, scrise in vécul trecut, dar remase necunoscute pãnã ce dl Torma Károly nu le-a dat la ivelã in anul 1885 in „Hazánk“, ne lãmuresc pe deplin despre chipul de purcedërea in lãțirea sfintei uniri. Nu voi sã ñic eu cu aceste, cã sũnt contra unirei, ci și prin inșirarea acestei intëmplãri voiesc a esplicã de ce românii s'au aliat in numër așã de considerabil la rës-vrãțitorul Rákóczi Ferencz II, cerele la an. 1703 iulie 15 (și nu 16) a intrat in țëra, pentru ca sã recãștigue vechile libertãți ale țërii și șieși scaunul stãpãnirii. Pe acëstã vreme erã și Pintea la culmea mãrirei sale. Și Pintea a avut rol destul de insemnat in acest resboiu, mai bine ñis in acësta rëscolã pusã la cale de Rákóczi și de amãrãciunea și neinfrenarea poporațiunei din țëra.

Prin Marmația, Ugocea, Sãtmar și Sëlagiu chiar și astãdi mai pomeneșce țëranul nostru in serile cele lungi de iernã, bãeților sei despre un vitëz, despre un lotru, pe care nu il prindea nici plumbul. Bãlade frumoșe, plãsmuite de ingeniul poeticesc al românului dela sate, eternisözã numele acestui lotru fãimos. Ei, cãte odãtã poporul e și recunoscãtor, chiteșce, ar fi mare pëcat sã uite numele vitëzului Pintea, care de atãtea ori și-a resbunat asupra domnilor de pãmënt pentru pëcatele lor și ale strãmoșilor lor. E bine, cã acest Pintea, — pus de un romancier al nostru, in urma morții sale intëmplatã la anul 1703, cu vre-o patru-ñeci de ani indërët, ce rol insemnat a avut in rëscolã lui Rákóczi, se vede din cele urmãtoare.

Rákóczi reușise cu mare nevoie, prin ajutorul iobagilor sei de pe dominiul din Muncaciu, Bereg, Maramureș, Ugochia Sãtmar etc., a se vëri in țëra pãnã

* Veđi »Szathmár vármegye fekvése, történetei és polgári esmérété« de Szirmai Szirmay Antal, vol. II. pag. 332, ed. in Buda la 1810.

in comitatul Sãtmar și Sëlagiu de astãdi, dar erã din cale afarã strimtorat, succese positive încã abiã avuse, cãci de și Șimleul și Oradea erau cuprinse, el sta între Crasna și Someș, și generalul Glöchelsperg nu il perdea din vedere cu cei 5000 cãlãreți din cetatea Sãtmarului, nici regimentul Montecucoli din Muncaciu, in urmã prin șiretenie ocupã și Careiul-mare, dar poziția lui mai tot acea remãne. Intre aceste — și aici dãm cuvëntul lui Rákóczi: O veste prea plãcutã m'a suprins, cãci Pintea, lotrul fãimos din Meșeș, (dar nu numai din Meșeș, ci și in Codrul și strimtorile din Sëlagiu, in munții Bãii-mare, in munții dela Capnic și in munții din Maramureș), de origine Valach, sã-și dovedescã credința ce-mi pãstrează, tãbãrise sub murii cetãții Bãii-mare... Voiã sêu sã ocupe cetatea in numele meu, sêu sã silëscã pe locuitori sã trecã de partisani ai mei. Poporațiunea a și capitulat, dãduse voie lui Pintea sã intre in cetatea ce erã impregiuratã cu ziduri provëdute cu turnuri. De ore-ce inse Pintea și tovarëșii sei incepurã a jãfui, cetãțenii ca sã-și apere familiile și bunurile lor, se intrunirã între sine și ucise pe Pintea și ortacii lui. In urma celor petrecute cetãțenii imi trimise solie sub cuvënt sã-și dea sëma despre cele fãcute, și sã me asigure despre a lor credințã cãtrã mine.*

Prin ocuparea Bãii-mare din partea lui Pintea, poziția lui Rákóczi s'a fõrte inlesnit, acü erã mai ușor de cuprins și Sãtmarul, mai ușor de cutrierat vreme de 9 ani țëra, dar nefericitul Pintea a cãdüt jertfã vi-tejei și poștei sale de avere. Mõrtea i-a fost și aventurõsã.

Dar va fi încã lungã vreme pomenit prin ținuturile nõstre. Unii pomenindu-l il vor blãstëmã; alții pentru mila lui cãtrã cei sãraci, pentru tragerea de inimã cãtrã o parte a poporului din țëra, il vor cinși cu lacrimi de recunoșcințã pentru un singur om! Ce mare contrast! Ore lacrimile recunoșcinței nu o sã stingã de alungul vremei focul blãstëmului? — Nu șciu.*

Așã scrie dl Vasiliu Vaida.

Din tôte ce vedem? Cã in aevea Pintea nu este o ființã miticã, nu, el a esistat, a trãit și murit ca dușman al dușmanilor poporului, a fost un vitëz in ințelesul cel adevërat al cuvëntului.

Dela un vechiu grãnițer din Telciu, comunã in munții Nãsëudului, pe unde umblã Pintea adesea, am auđit cã spuneau bëtrãnii cã Pãntea avea 250 ostași regulați, mai bine ajustați decã ai impëratului și cã pe el și pe ostașii lui i spovediã popa din Bichiș. Postav pentru haine le ducea un negustor din Bistrița care avea frumoșe cãștiguri din acel postav, cã Pãntea plãtia boereșce, numai și poftiã ca sã fie ascultat cãtuneșce, sã nu-l amãne cu vorba. Odatã iar i-a trimis Pãntea vorbã sã-i ducã postav pentru un rënd de haine la tôte cãtanele, iar neguțãtorul i-a trimis vorbã cã nu pöte, de ore-ce are de mers la tãrg la Deeș. Cãnd colo a 3-a ori a 4-a ñi se intëlnesc la strimtorile Șanțului, negustorul ducea postav in Bucovina. Negustorul tremurã de fricã, iar Pãntea-i ñise: Nu te teme, nu ți s'a intëmplã nimic, numai cãt postavul de ađi incolo nu l'om mai mësura cu cotul teu, ci cu cotul meu, cã-i mai drept.* Și-a tãiat Pãntea din dunga përiului o praginã de vreo 5 stãngini și-a ñis: No, armene, eșta-i cotul meu, tot cotu și taleru, cã așã ți l'am plãtit tot d'auna! Asta sã-ți fie de invëțăturã sã mai mințëci pe Pintea.

* Veđi »II. Rákóczi Ferencz fejedelem. Emlékiratai a magyar háborúról, 1703-tól végig (1711)«, traduse din franțuzeșce și publicate de Thaly Kálm., Pesta 1872.

„Doina lui Lucaciu“ — plagiată.

Când am cetit pentru prima-ură in „Fôia Poporului“ — „Doina lui Lucaciu“, la primele rënduri nu mai decât mi-adusei aminte, c'am scris și eu ôrecând, in onôrea dlui Alesandru Roman, un astfel de cântec. Dar neavând timp să caut prin colecțiunea mea de diare, n'am putut să constatez asemnarea dintre ele.

De atunci auđind doina aceea cântându-se in mai multe rënduri, tot mai mult mi s'a innoit in memorie versul meu de odinioră și 'n cele din urmă mi s'a părut că acela este identic cu ceea ce auđiam acuma.

Spre a me convinge, frunđării fôia mea umoristică „Gura Satului“ ce redactasem inainte de 25 de ani in Peșta și unde, după cum mi-aduceam aminte, am publicat acea improvisațiune.

Și nu m'am înșelat. In „Gura Satului“ din 1870, nr. 10, dela 5|17 martie, găsii ceea ce căutai, adeca „Hora lui Alesandru Roman“. Cetindu-o și asemenându-o cu „Doina lui Lucaciu“, numai decât me convinsei, că doina acésta e plagiată după „hora“ mea.

Ca și onorab. public cetitor să pôtă primi convingerea că am dreptate, voi reproduce aici amëndoue. Mai întéiu inse am să dau ôreș-cari desluciri privitoare la istoricul „horei“ mele. Fac asta atât mai vêrtos, căci generațiunea actuală pare a necunôșce că încă inainte de un pătrar de secol și mai bine, điarșiții nostri politici Alesandru Roman, Gruia Liuba și Ioan Poruțiu au fost osândiți la închisóre de stat și au suferit la Vaț câte un an și mai bine.

Dl Alesandru Roman, care pe timpul acela redactase điarul politic „Federațiune“, a fost condamnat in-tr'un proces de presă in 6|18 martie 1869 la închisóre de stat de un an de đile și la amendă de 500 fl. Inse chiar in điuva aceea alegându-se deputat la Ceica in Biharia, sentința nu s'a putut esecută decât la inceputul anului 1870, căci a trebuit să se cêră întéiu voie dela dietă. Astfel dsa a inceput să-și facă pedépșa la 6|18 ianuarie 1870, in închisóre de stat din Vaț.

Sub impresiunea acelei intemnițări am scris eu strofele, pe care le-am publicat in numitul an și număr al „Gurei Satului“ sub numele foii, și care sună astfel:

Hora lui Alesandru Roman.

1

*Plânge mierla prin păduri,
Robu-i Roman la unguri,
Pentru sfânta direptate,
Că noi n'avem din ea parte.*

2

*Stăpânii s'au mâniat,
Că Roman a cuvântat
Și 'n dietă și 'n tipar,
A spus chinul nost amar.*

3

*Nu fii mierlă supêrată,
Nu-i robia nencetată;
Vine-o dalbă primăveră,
Fi-va Roman liber iară!*

4

*Spune-i dragă păserică,
Ca să rabde fără frică;
Că decă s'a liberă,
Noi toți l'om îmbrătoșă.*

5

*Juni, bêtrâni și copilițe,
Impletindu-i cununițe,
Toți ca prieteni l'om primi
Și ferbinte l'om iubi.*

6

*Fi-va Roman liber iară
Pentru noi in asta țêră;
Pând-i viu nu-l pârăsim,
Hora lui o tot horim.*

7

*Că el bine s'a luptat,
Ca român inflăcărât
Pentru țêră și națiune
A pretins el multe bune.*

8

*Sandru Roman să trăescă
Și națiunea să 'nflorêscă;
Đeitatea să-i ajute,
Și să-i dea putere 'n lupte!*

9

*Du-te mierlă, spune-i, spune,
Că-l așteptăm cu cunune,
Cu iubire și frăție
Și cu sărutări o mie.*

10

*Nu fii mierlă supêrată,
Sbóră sus la Vaț indată;
Sbóră mică păsêrea
Colo in prinsóre grea.*

11

*Du-te și te pune 'ndată
La ferêsta incuiată,
Unde Roman in prinsóre
Nu vede nici cer nici sóre.*

12

*Spune-i veste dela noi,
Că nu mai sântem vioi,
Că de când el e inchis
Nici odată n'am suris.*

13

*Spune-i, mierlă, 'nchinăciune,
Dela 'ntrêga sa națiune,
Că toți îl compătimitim,
Că ș-acuma îl iubim!*

14

*Sandru Roman să trăescă
Și națiunea să 'nflorêscă;
Đeitatea să-i ajute
Și să-i dea putere 'n lupte!*

1870

GURA SATULUI.

Iată acuma și Doina lui Lucaciu, așa precum a apărut la Institutul Tipografic din Sibiu:

Martirului dr. Vasiliu Lucaciu.

1

Cântă-o mierlă prin păduri,
Robu-i Lucaciu la Unguri,
Pentru sfânta dreptate.
Căci noi n'avem din ea parte!

2

Nu fi mierlă supărată,
Nu-i robia ne năcetată.
Vine-o dalbă primăveră,
Fi-va Lucaciu liber iară!

3

Nu suspină insedar,
Du-mi-te pân' la Sătmar,
Unde-i Lucaciu la 'nchisóre
Nu vede nici cer, nici sóre . . .

4

Du-te și te pune 'ndată
La ferestra-i incuiată,
Și îi spune 'nchinăciune
Dela 'ntréga națiune.

5

Spune-i multă voe bună
Și că-i impletim cunură,
O cunună 'n trei colori
Din mai multe dalbe flori!

6

Că el bine s'a luptat,
Ca Român înflăcărât,
Pentru țără și națiune,
A pretins el multe bune!

7

Spune-i, mierlă dragă, spune,
Dela 'ntréga sa națiune,
Că noi cu toți îl iubim
Pentru el in foc sărim.

8

Fi-va Lucaciu liber iară,
Pentru noi in astă țără,
Până-i viu nu-l părăsim
Mai bine toți ne jertfim!

Șistarovef, 15/27 iulie 1893.

GEORGE BOCU
invetător.

Institut Tipografic T. Liviu Albini in Sibiu.

Punând față 'n față ambele versuri, ori care cetitor își poate face confruntările și astfel să-și tragă concluziunea, că doina lui Lucaciu publicată la 1893 este plagiată după „Hora lui Alesandru Roman“ publicată la 1870.

Inse spre a pune acesta in evidență mai clară, fiind că alcătuitorul n'a urmat in aceeași ordine, strofă după strofă, și astfel comparațiunea devine mai grea, să-mi dați voie a ve face pe ciceronele in acest labirint.

Hora lui Alesandru Roman are 14 strofe, doina lui Lucaciu 8. E bine, din aceste 8 nu este nici una care séu totă séu in parte să nu fie furată. Să le vedem pe rând:

Strofa primă a doinei, consună din vorbă in vorbă cu ceea a horei.

Spre mai mare lămurire le reproducem aici.

Hora lui Roman incepe:

Plânge mierla prin păduri,
Robu-i Roman la unguri,
Pentru sfânta dreptate,
Că noi n'avem din ea parte.

Doina lui Lucaciu :

Cântă-o mierlă prin păduri,
Robu-i Lucaciu la unguri,
Pentru sfânta dreptate,
Căci noi n'avem din ea parte.

Care va să dică, deosebirea se urcă numai la doué cuvinte și anume: că „Plânge“ s'a înlocuit cu „Cântă“ și „Roman“ cu „Lucaciu“.

Strofa a doua este asemea copiată din cuvânt in cuvânt după strofa a treia din „horă“.

Iată și aceste puse lângă olaltă.

Hora lui Roman :

Nu fi mierlă supărată,
Nu-i robia năcetată;
Vine-o dalbă primăveră,
Fi-va Roman liber iară!

Doina lui Lucaciu :

Nu fi mierlă supărată,
Nu-i robia năcetată;
Vine-o dalbă primăveră,
Fi-va Lucaciu liber iară.

Prin urmare nu s'a schimbat absolut nimic; s'a desconsiderat decât timpul de liberare, primăveră, se potrivește și pentru părintele Lucaciu; tot ce s'a făcut este că s'a înlocuit numele „Roman“ cu „Lucaciu“.

Cele doué rânduri prime din *strofa a treia* a doinei cuprind aceeași idee, ce este in partea dintéiu a strofei 10 din horă, adică trimiterea paserii la închisóre. Dar fiind că mierla din „horă“ avea să mérgă la Vaț, căci Roman sta închis acolo, — mierla din „doină“ nu putea fi trimisă la Vaț, căci la 1893 când s'a „scris“ doina, părintele Lucaciu eră închis la Sătmar. Doinașul dară, in loc de

Nu fii mierlă supărată,
Sbóră sus la Vaț îndată,

cum se incepe strofa a decea din horă, a dis:

Nu suspină insedar,
Du-mi-te pân' la Sătmar . . .

A doua parte a strofei inse s'a putut copia fidel după cele doué rânduri din urmă a strofei 11 din „horă“, care sună așa:

Unde Roman in prinsóre
Nu vede nici cer, nici sóre,

strămutându-le astfel:

Unde Lucaciu la 'nchisóre
Nu vede nici cer nici sóre.

Primele doué rânduri a *strofei a patra*, sânt copiate din cuvânt in cuvânt după cele doué rânduri a strofei 11-ea din horă și anume:

Du-te și te pune 'ndată
La ferésta incuiată . . .

(Hora lui Roman.)

Du-te și te pune 'ndată
La ferésta-i incuiată...

(*Doina lui Lucaciu.*)

Iar celelalte doué rënduri sânt făcute după pri-
mele rënduri ale strofei 13-a din horă. Aici sună așa :

Spune-i mierlă 'nchinăciune
Dela 'ntréga sa națiune.

In doină s'a schimbat astfel :

Și îi spune 'nchinăciune
Dela 'ntréga sa națiune.

Urméză *strofa a 5-a*. Cetind-o întéia-óră, cugetam
că asta-i plăsmuirea celui ce a semnat doina, ori în cazul
cel mai reu, inspirată de strofa a 5-a din horă. Din
intémplare inse, în acelaș numer al „Gurei Satului“,
mai dau de-un vers intitulat „Hora lui Ion Poruțiu“,
care asemenea fusese pe vremea aceea condamnat și
inchis la Vaț și în versul acela găseșc strofa care nu
se află în hora lui Roman.

Pun și aceea lângă astalaltă :

In „Hora lui Ion Poruțiu“ se cântă :

Convenim toți împreună
Și-i impletim o cunună,
O cunună 'n trei colorii,
Din mai multe dalbe flori.

Iar în doina lui Lucaciu, strofa sună astfel :

Spune-i multă voie bună
Și că-i impletim cunună,
O cunună 'n trei colorii,
Din mai multe dalbe flori.

Ce este dar aici alcătuirea originală a celui ce la
1893 s'a prezentat cu Doina lui Lucaciu? Numai rên-
dul prim,

»Spune-i multă voie bună»,

alt ceva nimic.

Strofa a 6-a a doinei este iarăș copiată din literă
în literă după strofa a 7-ea a horei.

Hora lui Roman :

Că el bine s'a luptat,
Ca român inflăcarat,
Pentru țéră și națiune
A pretins el multe bune.

Doina lui Lucaciu :

Că el bine s'a luptat
Ca Român inflăcarat,
Pentru țéră și națiune
A pretins el multe bune!

Strofa a 7-ea este făcută după a 13-a a horei ;
aceeaș idee, cu alte cuvinte.

Iată-le!

Doina lui Roman :

Spune-i, mierlă dragă, spune,
Dela 'ntréga sa națiune,
Că toți îl compătîmim,
Că ș-acuma îl iubim!

Doina lui Lucaciu :

Spune-i, mierlă dragă, spune,
Dela 'ntréga sa națiune,
Că noi cu toți îl iubim,
Pentru el în foc sărim.

Strofa cea din urmă, a opta. difere numai în
rëndul din urmă de strofa a 6-a din „horă“.

Hora cântă :

Fi-va Roman liber iară,
Pentru noi în asta țéră,
Până-i viu nu-l părășim,
Hora lui o tot horim!

Iar doina lui Lucaciu țice :

Fi-va Lucaciu liber iară,
Pentru noi în asta țéră,
Până-i viu nu-l părășim,
Mai bine toți ne jertfim!

Prin acestea cred că am probat necontestabil, că
doina lui Lucaciu este plagiată după Hora lui Roman.
Reposatul George Bocu a estras strofele cele mai bune
și schimbând numele, le-a presintat ca Doina lui Lu-
caciuc. El de sigur a cređut că asta se pôte și nu-i ne-
voe să arăți isvorul de unde îți injghebi doina. Lumea
l'a cređut, doina se cântă pretotindeni. Iar dl Fava în
serierea sa despre români vorbeșce cu entusiasm des-
pre Doina lui Lucaciu, numindu-o o epopeă plină de
lacremi și speranțe; aprins de admirațiune pentru au-
torul ei, o traduce în italieneșce și cuprins de regret
spune că acésta doină a fost cântecul de lebedă al
aceluiia...

În fața acestor manifestațiuni, sânt dator a vini
să protestez. Protestul meu, fireșce, n'are nici o con-
siderație politică. Eu îmi reclam numai drepturile de
autor.

IOSIF VULCAN.

Ilustrațiunile din nr. acesta.

Dr Emil Behring. Spaima cea mai mare a pă-
rinților, anghina difteritică, care a ucis atâtea milioane
de copii, în sfērșit are lécul seu, acesta e serul anti-
difteritic, zérul de sânge, care se scóte mai cu sémă
din cai. Inventatorul este dr. Emil Behring, al cărui
portret îl publicăm în fruntea numerului de acum al
foii nóstre. Dénsul s'a născut la 1854, a studiat la uni-
versitatea din Berlin, unde a fost și profesor. Acuma
are un institut la Bonn.

Yum-Yum. Resbelul chinezo-japonez a atras lua-
rea aminte a lumii asupra acestor popóre. În deosebi
japonezii, ca invingători, se pot lăudă cu interesarea
generală. Diarele ilustrate publică o mulțime de ilus-
trațiuni japoneze; din acestea reproducem una, care re-
presintă pe Yum-Yum, o frumusețe japoneză.

TEATRU și MUSICĂ.

Sciri teatrale și musicale. Regina României a
terminat o comedie în versuri intitulată „Bucuriile
Vieții“. — *Dna Aristița Romanescu*, distinsa artistă a
Teatrului Național din București, marți în săptămâna
trecută a refusat să jóce, pentru cuvântul că nu este

de demnitatea dsale să apară pe scenă în aceeaș seră în care se mai reprezintă și o operă comică. — *Dna Darclee*, esceleanta artistă română, acuma cântă cu mare succes la Barcelona.

Teatrul Național din București Frunzărind diarele bucureștene ce pot să trecă granița, vedem cu durere că și stagiunea actuală a produs un rezultat slab în totă privința. Nici nu se pôte altfel, câtă vreme organizația de acuma sileșce pe actori să caute numai a-și face parale, ca să pōta trăi. Piese originale sânt puse la o parte cu desevēșire și se jōcā numai melodrame și farse străine, care atrag lumea. Opereta română, séu mai bine, opereta străină tradusă în romēneșce, căci nu s'a jucat nici o operetă română, a fost mai bine spriginită; stagiunea ei s'a și prelungit până la 15/27 martie.

Serată literară în Năsēud. Societatea de lectură a școlarilor dela gimnasiul superior fundațional din Năsēud va arangia ađi la 23 februarie o serată literară-musicală în sala de gimnastică cu următorul program: 1. Cuvēnt de deschidere, rostit de președintele societății Ilie Popescu cl. VIII. 2. Uită mamă! executat de corul vocal. 3. Romānii din Macedonia, Albania și Epir — schiță etnografică — de Ieronim Bal cl. VII. 4. Frații Jderi, poesie de V. Alecsandri, declamată de Emil Andresian cl. VII. 5. Serenadă, de M. Eminescu, executată de corul vocal. 6. Haimana, cântecel comic, de V. Alecsandri, predat de Ion Lăpădat cl. VIII. 7. Napoleon în Moseva. Narațiune istorică de Ilie Popescu cl. VIII. 8. Cine-i Nuham? anecdotă de Th. Speranța, declamată de Eugen Balint cl. VIII. 9. „Hai în horă“, executat de corul vocal. 10. Cuvēnt de închidere, rostit de vicepreședintele societății Vasile Suciul cl. VII. Serata va fi urmată de o petrecere cu dans. Venitul curat e destinat pentru înmulțirea fondului bibliotecii școlarilor dela acel gimnasiu.

Concert și teatru la Lugos. Tinerii romāni din Lugos vor arangia astăzi sâmbătă la 11/23 februarie concert și reprezentație teatrală după care va urmā dans. Programa: 1. Fr. Liszt: Zigeuner-Polca, executată pe pian de dna Teodora Ignea; 2. „Pacienta“, comedie într'un act, localisată de V. V. Persōnele reprezentate prin: dl Adrian Nedelco, dșōra Letiția Tempea, dl dr. Simion Tămaș, dșōra Alesandrina Ianculescu dșōra Măriōra Jurea, dșōra Laura Vlad și dl George Adam. 3. F. Mendelssohn-Bartholdy: Lieder ohne Worte, nr. 3 și 4, executate pe pian și Harmonium de dnele Cornelia Brediceanu și Elena Dobrin. 4. Tablouri: a) Ursitōrele. b) Poetul visând.

Concert și teatru în Bocșa-română. Balul din Bocșa-română, la 9/21 februarie, pe care l'am anunțat în nr. trecut, a fost precedat de un concert dat de corul vocal din Chișeteu și de o reprezentație teatrală. Iată programul: „Marș“ cor micșt, secștet de G. Musicescu. „Cinel cinel“, piesă teatrală într'un act de V. Alecsandri. „Hora Oltului“ cor micșt, secștet de G. Musicescu. „Crișana“ cor micșt, cvartet de I. Vidu. „Vlăduțul mamei“, monolog comic, predat de I. Dragiciu. „Dis-a badea“, cor micșt, secștet de G. Musicescu. „Stănceuța“, cor micșt, secștet de G. Musicescu. „Nevēsta care iubeșce“ și „Taci bărbate“, cor micșt, secștet de G. Musicescu și I. Vidu.

Concert în Orăștie. Corul vocal micșt din Orăștie a arangiat acolo la 10 februarie un concert în sala dela „Leul de aur“, în folosul fondului pentru cumpărarea unui Harmoniu. În concert s'a cântat „Deșteptă-te Romāne“ de G. Musicescu; „Taci bărbate“ cor

cu soli de I. Vidu; „O călătorie prin țōrile romāne“ colecțiune de arii naționale de D. Hincke, esecutate pe pian de dna Maria Corvin jun.; „Bobocel și inele“ cor bărbătesc de I. Vidu; Declamațiune de C. Baicu; „Baba și moșnégul“ și „Dis-a badea“ coruri micște de G. Musicescu; „Hora“ cor micșt de G. Dima; „Brăul popilor“ cor micșt de G. Musicescu. După concert a urmat dans.

Concert în Geoagiul-de-jos Dilectanții din Geoagiul-de-jos au arangiat acolo joi la 2/14 februarie un concert, în ospētăria „Mahler David“ cu următorul program: 1. „Serenada“ de Marchner, esecutată de cor. 2. „Venii fraților“ de D. Cunțan, esecutată de cor. 3. „Negustorul și nărodul“ dialog de Th. Speranța, predat de V. Botean și S. Safta. 4. a) „Corōna cufundată“ de Bōniche, b) „Sânt soldat“ de G. Dima, esecutate de cor. 5. „Buchetul“ solo esecutat de D. Pop. 6. „Hai în horă“ de G. Dima, esecutată de cor. 7. „Pe tine te lăudăm“ duet esecutat de O. Săbēu și D. Pop.

Concert și teatru în Ocna-Sibiului. Corul bisericesc al plugarilor romāni din Ocna-Sibiului a arangiat acolo la 10 februarie un concert și o reprezentație teatrală. Programa: 1. Serenadă „Somnorōse păsărele“, cor de Th. de Flondor. 2. „Corōna cufundată“, cor de H. Boenicke. 3. Serenadă, „De ce ești depărtată“, cor de Marschner. 4. „Marș militar“, de * *. 5. „Cărlanii“ (teatru) de Negruzzi. După producțiune urmā joc.

C E E N O U ?

Hymen. Dl Ioan Popovici, ales preot în Pesac-comitatul Torontal, s'a cununat cu dșōra Cornelia Fișean în Pesac la 14 februarie n. — Dl Traian Stoica-nescu, drd în drept, s'a cununat la 11 februarie cu dșōra Eliția Albu în St. Miclăușul-mare.

Archiducele Albrecht a murit la Arco în 6/18 l. c. El s'a născut la 3 august 1817 și a fost unchiul Maj. Sale împēratului și regelui Francisc Iosif. Ca beliduce ș-a făcut renume mare; la 1849 a bătut pe Italiani la Novara, iar în 1866 la Custozza. În ambele bătălii regimentele romāneșci au avuț un rol mare și archiducele le-a lăudat pe câmpul de bătălie. El a fost căsătorit cu archiducesa Hildegarde de Bavaria, care a murit mai de mult; a avut o fată, care din nenorocire ș-a aprins hainele și-a murit. Înmormēntarea va fi marți în Viena, cu strălucită pompă militară.

Procese nouē. Procesul părintelui Lucaciu, care trebuia să se pertracteze în 15 l. c. la tribunalul din Sătmar, s'a amānat din cauza că dl Lucaciu e bolnav. — La procesul Slovacilor, trași în judecată, din incidentul unei represintațiuni teatrale, dată în limba slovacă la Breznobánya, ca apērători se anunță și dnii dr. Tripon, dr. Fodor, dr. Ilea și dr. Silviu Moldovan. — Dl Constantin Iuga, preot, a fost condamnat de tribunalul din Deș la o lună de închisōre de stat și la amendă de 100 fl. pentru delict de agitațiune. — Dna Elisabeta Marcu din Sângiorgiul-romān, dna Flora Avram din Maier și dșōra Firuca Porcius din Rodna-vechiă au fost condamnate la câte 5 zile de areșt, căci au adunat obiecte pentru tombola din București.

Necrolōge. Mihail Mangra, preot gr. or. în Săldăbagi, în părțile Beinșului, a încetat din viață la 12 februarie n. în etate de 67 ani. Repausatul a fost părintele dlui Vasile Mangra, profesor de teologie în Arad.

Inmormântarea s'a făcut joi la 14 februarie n., cu care ocaziune dl iero-monac Nicolae Diamandi din Oradea-mare, rugat de familia jelindă, a ținut o frumoasă și pîntrunătoare cuvîntare funebrală. — *Rafira N. Șerban*, soția dlui Nicolae Șerban, paroc gr. c. in Voila, comitatul Făgăraș, a încetat din viață la 13 februarie, in etate de 46 ani. O jeleşce soțul seu, dimpreună cu fiii dr. Nicolae Șerban deputat la dietă, Alesandru teolog, Roseta măritată Radeș, Ana măritată Vișoli. — *Ioan Genț* preot gr. or. in Ceșora, comitatul Bihării, a murit la 12 februarie n., in etate de 45 ani. — *George Dimitrievici*, preot-capelan gr. or. in Bozovici, a repausat in etate de 38 ani.

CARNEVAL.

Balul casinei române din Beinș Raportorul nostru ne trimite următoarele rënduri: Balurile casinei române din Beinș totdeauna au avut un succes splendid, inse cel de est timp, arangiat in 16 februarie, a intrecut pe tôte celelalte. S'a adunat multă lume, așa că nu încăpeam in sală, cuadrilul s'a dansat de 36 părechi, veselie generală, eram cu toții siguri că aici spiritul și vigórea vibreză așa, precum trebuie să vibreze in inimi românești. Vêdënd atâtea dómne și domnișóre frumoșe, îți saltă inima de bucurie. Toți beinșenii români, cari in viața socială stau la rëndul lor, au participat la balul acesta, afară de 2—3, cari precum in trecut, așa și ađi încă mai tot stau ascunși sub vëlul oraculos al Pythiei. Damele tôte s'au prezentat in toalete frumoșe și elegante dar fără lux, ceea-ce a făcut o impresiune fôrte plăcută.

In paușă 12 tineri studenți in costum național au dansat Călușerul, Bătuta și Hora Severinului. Jocurile au fost esecutate cu multă desteritate și precisiune. Publicul insuflețit de efectul produs și-a exprimat bucuria și indestulirea prin aclamațiuni și aplause.

Din frumoșă cunună de dómne și domnișóre mi-am putut notá următoarele: Dómnele: Irina Antal, Aurelia Boiț, Iulia Boesan (Curtici), Maria Beliczey, Irina Beliczey, Octavia Borlan, Maria Csanády (Vașcău), Gizela Erdélyi, Hortensia Farkaș, Emilia Fassie, Sidonia Fejér (Vașcău), Gizela Fersigan, Maria Grunner, Laura Grunwald, Hermina Ignat, Victoria Kéri, Veturia Moga (Papmezó), Antița Papp, Iulia Steer, Marta Schwimmer, Teresia Thury, Maria Zigre (Oradea-mare) șel.; dșórele Florica Antal, Silvia Antal, Mărióra Antal, Iulia Antolek Orešek, Elena Boiț, Bela Beliczey, Iléna Beliczey, Valeria Corbu (Poeni), Olga Fejér (Vașcău), Regina Grunner, Maria Grunner, Viora Ignat, Valeria Moga (Papmezó), Ema Stiglitz, Mărióra Zigre (Oradea-mar.) șel.

Petrecerea s'a sfêșit diminéța la 6 ore, când cu toții ne-am depártat sub impresiunea, că:

»Ce simțire de plăcere
Saltă 'n ochi și-mi arde 'n vênii,
E plăcerea ce-ți ofere
De-a petrece cu Români«.

T.

A treia serată dansantă la palatul din București. Joi, 2/14 februarie, s'a dat la Palat a treia serată dansantă. Acéstă serbare regală, tot așa de strălucită ca cele precedente, a fost încă mai veselă și ani-

mată. A luat parte intregul corp diplomatic cu dómnele, dñii miniștri, dl președinte al Camerei, mai mulți senatori și deputați, inálții demnitari ai statului și numeroșe persoane de distincțiune, civile și militare, toți cu familiile dlor. La orele 9¹/₄, regele și regina, impreună cu principele și principesa României, precedați și urmați de suite, au făcut intrarea lor in sala cea mare, după care a început dansul. Altefele Lor regale au luat parte la tôte dansurile, contribuind a da acestei serate un farmec deosebit. Un bogat bufet, servit in salonul din față, a fost pus la dispoziția invitaților. In tot timpul, Majestățile Lor s'au întreținut in modul cel mai afabil cu persoanele presente și la orele 12¹/₂ din noște s'au retras in apartamentele Lor. Altefele Lor regale au continuat dansul, improvisându-se un frumos cotilion de aprópe 100 părechi, care a durat până la orele 2¹/₂.

Bal la Hațeg Inteligența din Hațeg arangeză ađi sâmbătă la 23 februarie o petrecere cu dans in sala otelului Bogdan. Venitul curat e destinat pentru cumpărarea unui clopot și orologiu in biserica gr. or. de acolo. Comitetul arangiator e compus astfel: I. Lenkes, președinte; C. Popovic, v.-președinte; S. Șelaru, cassar; H. Bleyer, secretar; B. Issekutz, controlor: I. Baciú, L. Borza, A. Bucsi, P. Clecan, F. Doboy, dr. I. Nagy, B. Borza, K. Elekes, A. Eliu, I. Görög, M. Kardos, B. Muzsnay, S. Negru, A. Keméndy, P. Mihály, V. Popescu, V. Popovici, dr. D. Székely, N. Theodosie, G. Tulvan.

Bal la Reșița. Inteligența română din Reșița a arangiat la 2/14 februarie bal in sala otelului mare, in folosul Reuniunii române de cântări și musică de acolo. Balul a fost precedat de un mic concert.

Poșta redacțiunei.

Dñei M. P. in Iași. Ve mulțumim pentru ambele poesii. A doua va vini cât mai curënd.

Dlui Gr. M. in B. Precum veđi, tocmai s'a potrivit in doue numere. La revedere in luna viitoare.

Cernduți. Lungă, grozav de lungă. Putem să ștergem cât voim?

M. Gejea. Prea frumoșă. Dar legea de presă ne oprește; noi n'am avé nimica, pe dta inse te-ar infundá in temniță. Mulțumim pentru vorbele de recunoșcintă. Da, a sta 31 de ani la méșă redacțională, nu-i glumă; am fi obosit de mult, dar sprigunul bărbatilor cari dirigéză cultura róștră națională ne-a dat și ne dá tãrie. Așteptăm novela, in 8—10 zile.

Beinș. Schițele cât mai curënd. Nu s'a putut pân' acuma, căci am avut de publicat altele primite mai de mult.

S. Vom intrebuiță și celelalte. Inainte, studiând!

Dl I. P. R. De giaba ai scrie; nu s'unt fonduri.

Dlui dr. A. M. in F. Numerele cerute s'au trimis.

Călindarul sêptemânei.

Dumineca lăsatului de brânză, Ev. dela Mateiu c, 6, gl. 2, a inv. 3.

Diua sêpt.	Calindarul vechiu	Călind. nou	Sórek
Duminecă 12	Păr. Meletie	24	Mathias 6 45 512
Luni 13	Cuv. Martininiani	25	Victorin 6 43 514
Martți 14	Cuv. Axentie	26	Gland. Goth. 6 41 516
Mercuri 15	Apost. Onisim	27	Leandru 6 39 518
Joi 16	Mart. Pamsilie	28	Romanus 6 37 520
Vineri 17	Mart. Teodor Tiron	1	Mart. Albin 6 34 522
Sâmbătă 18	Păr. Leon Papa	2	Simpliciu 6 32 524

Proprietar, redactor respunďător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARUL LUI IOSIF LÁNG ORADEA-MARE.